

Вікторія Голубева¹, Наталія Науменко²

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО І НАЦІОНАЛЬНОГО ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛЬЩЕЮ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ ДО РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ З НАПАДОМ НА УКРАЇНУ

Анотація Дослідження присвячено ролі Республіки Польща та Європейського Союзу у всебічному протистоянні нападу РФ на Україну. Міжнародний і національний вплив здійснюється шляхом запровадження і застосування економіко-правових заходів (санкцій/обмежень), колективних і індивідуальних, стосовно усіх сфер суспільного життя країни-агресора. Висвітлено національні організаційно-правові особливості впровадження Польщею економічних важелів впливу на Росію, з огляду на їх зміст і співвідношення з п'ятьма пакетами санкцій ЄС проти РФ, впроваджених внаслідок нападу останньої на Україну.

Ключові слова: економічні санкції, обмежувальні заходи, ембарго, ЄС, Польща, Україна.

PECULIARITIES OF THE INTERNATIONAL AND NATIONAL INSTITUTIONAL AND LEGAL APPLICATION OF ECONOMIC SANCTIONS BY POLAND AGAINST THE RUSSIAN FEDERATION DUE TO THE ATTACK ON UKRAINE

Summary. The study focuses on the role of the Republic of Poland and the European Union in a comprehensive response to the Russian Federation's attack on Ukraine. International and national influence is carried out through the introduction and application of economic

¹ **Голубева Вікторія**, професор, кандидат юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, E-mail: vicgolubeva@ukr.net

² **Науменко Наталія**, член-кореспондент АЕНУ, доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Волинського Національного університету імені Лесі Українки, E-mail: naumenko.ns@gmail.com

and legal measures (sanctions/restrictions), collective and individual, in relation to all spheres of public life of the aggressor country. The research highlights national organizational and legal aspects of Poland's introducing economic leverages affecting Russia in terms of their content and correlation with EU's five packages of sanctions against the Russian Federation caused by Russia's aggression against Ukraine.

Key words: economic sanctions, restrictive measures, embargo, EU, Poland, Ukraine.

Сучасні питання міжнародної співпраці України та інших держав цивілізованого світу складаються з різних елементів, які спрямовані на подолання викликів і загроз Україні щодо суверенітету, територіальної цілісності, демократичних цінностей, дотримання прав і свобод людини, запобігання геноциду українського народу та руйнування економічної інфраструктури і системи з огляду на військовий напад Російської Федерації на Україну. Але з іншого боку, схожі загрози і виклики безпосередньо вже постали і перед іншими державами світу й людством загалом. Наявні нині різноманітні міжнародні (всесвітні та регіональні) механізми (політичні, безпекові, економічні, зокрема торговельні, інституційні та ін.) виявили свою неповороткість і неквапливість, а іноді неефективність у попередженні та припиненні «немирних» зазіхань економічно і політично впливової та потужної країни, яка донедавна входила в G-8. Найбільш результативними нині виявилися дії окремих держав на національному рівні (Великобританія, США, Польща), дещо повільними – їх регіональних об'єднань/інтеграцій (ЄС, НАТО), найменш дієвими – міжнародного (світового) рівня (ООН).

Серед основних складових частин сучасних міждержавних відносин за участю України, наразі одновекторних за напрямом (у бік допомоги Україні, а опосередковано й собі), за суб'єктним складом та предметом (змістом) можна виокремити такі³:

1) економічна, або багатокomпонентна (допомога фінансова і товарна, як на військові потреби, так і на подолання поточних і майбутніх

³ Solidarity with Ukrainian people. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en

макроекономічних проблем, на відбудову/відновлення зруйнованої/пошкодженої інфраструктури, тощо), зокрема зовнішньоторговельна (скасування квот, скасування або зменшення мит) тощо;

2) оборонна, як складова частина військової (постачання окремих видів зброї, обмін даними розвідки, тощо);

3) безпекова (лише як потенційне гарантування територіальної цілісності);

4) гуманітарна (допомога фізичним особам (цивільним і військовим) в окупованих регіонах та на територіях, де точаться бойові дії, тощо);

5) політична (згуртованість навколо демократичних цінностей і свобод);

6) дипломатична (в межах різних міжнародних інституцій, переговорному процесі, тощо);

7) правова (на міжнародному (багатосторонньому та двосторонньому) і національному рівнях розуміння і поступове прийняття відповідної нормативно-правової бази, створення/оновлення організаційно-інституційної основи дієвого механізму відповідним інструментарієм);

8) процесуальна (в Україні збір і документування доказів воєнних злочинів, злочинів проти людяності та ін.) і судова (майбутнє покарання і відшкодування збитків/втрат «цивілізованими» засобами, наприклад в різних міжнародних судових інстанціях);

9) міжнародна приватноправова (допомога громадянам України, що переміщуються на території інших держав і перебувають там, а саме біженцям, особам, яким надається тимчасовий захист/притулок, тощо);

10) волонтерська (як в Україні, так і на територіях інших держав, останні не є міждержавними відносинами, але вони не менш потужні, окрім того спільнота часто спонукає державні інституції до тих чи інших дій, наприклад закриття кордонів для переміщення вантажних автомобілів РФ та Білорусі) та ін.

Нині міжнародно-правовою (світовою, універсальною) основою для обґрунтування національної позиції щодо України проти РФ є три

резолюції ГА ООН від 27.03.2014 р.⁴, від 02.03.2022 р.⁵, від 21.03.2022 р.⁶ та рішення Міжнародного суду ООН від 07.03.2022 р. про тимчасові заходи, пов'язані з позовом України, що звинувачує Росію в порушенні Конвенції про попередження геноциду⁷.

Внаслідок того, що економіка є основою існування і розвитку, великого значення для ефективності впливу, але дещо відтермінованих у часі результатів, набувають саме економічні (зокрема торговельні, фінансові та ін.) важелі для вирішення «неекономічних»⁸ за своєю природою завдань, що постали перед світом та Україною. Для цього необхідне чітке визначення і врегулювання на міжнародному (світовому, регіональному і двосторонньому) і національному рівнях у правовому, інституційному і організаційному аспектах, поняття «економічні санкції» і впровадження чіткого механізму їх застосування, як в публічно-правовій, так і в приватноправовій площинах.

Сучасні санкції проти Російської Федерації – обмежувальні політичні та економічні заходи, введені щодо держави та низки її фізичних і юридичних осіб, які причетні до визнання незалежності терористичних угруповань ДНР та ЛНР, а також через вторгнення російських військ до України.

⁴ ООН ГА. Территориальная целостность Украины: резолюция № 68/262 от 27.03.2014. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/455/19/PDF/N1345519.pdf?OpenElement>

⁵ ООН ГА. Агрессия против Украины: резолюция № ES-11/1 от 01.03.2022. URL: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/RU_105.pdf

⁶ ООН ГА. Гуманитарные последствия агрессии против Украины: резолюция № ES-11/2 от 21.03.2022. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N22/294/09/PDF/N2229409.pdf?OpenElement>

⁷ UN ICJ. Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation) No. 2022/8. 7 March 2022. URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220307-PRE-01-00-EN.pdf>

⁸ Батрименко В.І. Сучасні принципи міжнародно-правового регулювання економічних санкцій. *International relations. Part "Economic Sciences"*. 2018. № 17. С. 34–37. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3618

Так, з лютого 2014 року до РФ деякі країни застосовували санкції економічного характеру, які можна назвати «попередніми». Наприклад, ЄС⁹,¹⁰ запровадив санкції проти 48 юридичних і 185 фізичних осіб (зокрема 33 посадовців з РФ та України). У січні 2022 року ЄС оголосив, що санкції будуть продовжені щонайменше до 31.06.2022 р., а за окремими позиціями – і триваліше. Санкції сприяли падінню російської валюти та фінансовій кризі 2014–2016 рр., постраждали туристичні та інфраструктурні послуги. Водночас країни-члени ЄС також зазнали економічної шкоди^{11,12}.

Ситуація кардинально змінилася з «початком спецоперації» Росії на території України 24.02.2022 р. На момент подачі матеріалу до друку вже введено різними країнами світу та ЄС 5 пакетів санкцій проти РФ і обговорюється зміст 6-го¹³:

1. Санкції за визнання ДНР та ЛНР (перший пакет) від 23.02.2022 р. – регламенти Ради ЄС та рішення інших органів ЄС

⁹ EU. Council Regulation (EU) concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine No 833/2014 of 31 July 2014.

¹⁰ EU restrictive measures against Russia over Ukraine (since 2014). URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>

¹¹ European Commission. Commission Notice of 25.09.2015 Commission Guidance note on the implementation of certain provisions of Regulation (EU) No 833/2014. Brussels, 25.09.2015 C(2015) 6477 final. URL: https://europa.eu/newsroom/sites/default/files/docs/body/1_act_part1_v2_en.pdf

¹² Timeline – EU restrictive measures against Russia over Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>

¹³ Timeline – EU restrictive measures against Russia over Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>
– Фесенко В. Щоб зупинити Путіна, недостатньо навіть масштабних санкцій, потрібна також потужна і сучасна зброя для України. *Укрінформ*. 01.03.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3475901-sostij-paket-sankcij-proti-rf-so-vin-vkluciae-i-oznacae.html>

№ 2022/259-267¹⁴, в яких йдеться про обмеження економічних відносин з непідконтрольними Україні територіями Донецької та Луганської областей, обмеження доступу РФ до ринків капіталів та фінансових послуг ЄС, обмеження щодо 351 депутата Державної Думи РФ та 27 фізичних осіб, що підривають територіальну цілісність України, тощо.

¹⁴ Council Regulation (EU) 2022/259 of 23 February 2022 amending Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine;

– Council Implementing Regulation (EU) 2022/260 of 23 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine;

– Council Implementing Regulation (EU) 2022/261 of 23 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine;

– Council Regulation (EU) 2022/262 of 23 February 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine;

– Council Regulation (EU) 2022/263 of 23 February 2022 concerning restrictive measures in response to the recognition of the non-government controlled areas of the Donetsk and Luhansk oblasts of Ukraine and the ordering of Russian armed forces into those areas;

– Council Decision (CFSP) 2022/264 of 23 February 2022 amending Decision 2014/512/CFSP concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine;

– Council Decision (CFSP) 2022/265 of 23 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine;

– Council Decision (CFSP) 2022/266 of 23 February 2022 concerning restrictive measures in response to the recognition of the non-government controlled areas of the Donetsk and Luhansk oblasts of Ukraine and the ordering of Russian armed forces into those areas;

– Council Decision (CFSP) 2022/267 of 23 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

The security architecture of European and Euro-Atlantic spaces

2. Санкції за вторгнення в Україну (другий пакет) від 25.02.2022 р. – рішення та регламенти різних органів ЄС № 2022/329-333^{15, 16, 17, 18, 19} стосуються наприклад, персональних санкцій щодо В. Путіна та деяких інших посадовців, економічних і обмежувальних заходів щодо фінансового, енергетичного та технологічного секторів, візової політики та ін.

3. Санкції за вторгнення в Україну (третій пакет) від 28.02-09.03.2022 р. – зокрема заборона щодо: польотів російської цивільної авіації; операцій з ЦБ РФ та щодо банкнот «євро»; 14 бізнесменів та 146 членів Ради Федерації РФ (отже, обмеження застосовано до 862 фізичних та 53 юридичних осіб), а також виключення семи банків з системи SWIFT, призупинення мовлення «Russia Today» і «Sputnik», та ін.^{20, 21, 22, 23, 24, 25}.

4. Санкції за вторгнення в Україну (четвертий пакет) від 15.03.2022 р. – спрямований на окремі сектори російської економіки (ВПК, державні підприємства тощо), розширюється список підсанкційних фізичних (877) і юридичних (62) осіб, вводяться деякі кількісні нетарифні обмеження на залізо, сталь, предмети розкоші та ін.²⁶

¹⁵ Council Decision (CFSP) 2022/329 of 25 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

¹⁶ Council Regulation (EU) 2022/330 of 25 February 2022 amending Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

¹⁷ Council Decision (CFSP) 2022/331 of 25 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

¹⁸ Council Implementing Regulation (EU) 2022/332 of 25 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

¹⁹ Council Decision (EU) 2022/333 of 25 February 2022 on the partial suspension of the application of the Agreement between the European Community and the Russian Federation on the facilitation of the issuance of visas to the citizens of the European Union and the Russian Federation.

4. Санкції за вторгнення в Україну (четвертий пакет) від 15.03.2022 р. – спрямований на окремі сектори російської економіки (ВПК, державні підприємства тощо), розширюється список підсанкційних фізичних (877) і юридичних (62) осіб, вводяться деякі кількісні нетарифні обмеження на залізо, сталь, предмети розкоші та ін.²⁶

5. Санкції за вторгнення в Україну та різанину в м. Буча (п'ятий пакет), від 08.04.2022 р., що вступить у дію в повному обсязі

²⁰ Council Regulation (EU) 2022/334 of 28 February 2022 amending Council Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine.

²¹ Council Implementing Regulation (EU) 2022/336 of 28 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

²² Council Decision (CFSP) 2022/337 of 28 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

²³ Council Regulation (EU) 2022/350 of 1 March 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine.

²⁴ Council Implementing Regulation (EU) 2022/353 of 2 March 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

²⁵ Council Implementing Regulation (EU) 2022/375 of 3 March 2022 implementing Regulation (EU) No 208/2014 concerning restrictive measures directed against certain persons, entities and bodies in view of the situation in Ukraine.

²⁶ – Council Regulation (EU) 2022/428 of 15 March 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine;

– Council Implementing Regulation (EU) 2022/427 of 15 March 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

10.08.2022 р. – він має шість напрямків^{27, 28, 29} і стосуються заборони: – імпортувати або передавати вугілля та інше тверде вуглецеве паливо з РФ і Білорусі до ЄС, а також деяких інших товарів (деревини, цементу, морепродуктів, алкогольних напоїв); – деяких складових перевезень (морських і автомобільних (вантажівки мали покинути територію ЄС до півночі 16.04.2022 р., що зумовило появу черг на польсько-білоруському кордоні довжиною понад 80 км³⁰); – експортувати до Росії авіа-газ; – депозитів на крипто-гаманці; – операцій з чотирма провідними російськими банками, що складають 23% банківського сектора; а також розширюється список підсанкційних фізичних (1093) і юридичних (80) осіб; врегульовуються питання обходу раніше введених санкцій та ін.^{31, 32, 33, 34}.

²⁷ Press statement by President von der Leyen on the fifth round of sanctions against Russia. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_2281

²⁸ EU adopts fifth round of sanctions against Russia over its military aggression against Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/04/08/eu-adopts-fifth-round-of-sanctions-against-russia-over-its-military-aggression-against-ukraine/>

²⁹ ЄС ухвалив п'ятий пакет санкцій проти росії – що він передбачає. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3452111-es-uhvaliv-patij-paket-sankcij-proti-rosii-so-vin-vklucaє.html>

³⁰ На кордоні Білорусі та Польщі застрягли сотні вантажівок. *Інформаційне агентство Волинські новини*. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/na-kordoni-bilorusi-ta-polshchi-zastriahly-sotni-vantazhivok/>

³¹ Council Regulation (EU) 2022/576 of 8 April 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine.

³² Council Regulation (EU) 2022/577 of 8 April 2022 amending Regulation (EC) No 765/2006 concerning restrictive measures in view of the situation in Belarus and the involvement of Belarus in the Russian aggression against Ukraine.

³³ Council Implementing Regulation (EU) 2022/658 of 21 April 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

³⁴ Council Decision (CFSP) 2022/660 of 21 April 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine.

6. Санкції (шостий пакет), в якому йдеться про персональні санкції проти російських офіцерів та інших осіб, які вчинили воєнні злочини в Бучі та які відповідальні за нелюдську облогу Маріуполя; відключення «Сбербанку» і ще двох російських банків від системи банківських переказів SWIFT; відключення державних російських телеканалів від кабельної, супутникової та інтернет-трансляції в ЄС; заборона надавати у ЄС російським компаніями консультаційні чи бухгалтерські послуги та поступову відмову від російської нафти (ембарго), останній пункт блокує Угорщина тощо³⁵. Відмова від російської нафти може бути особливим викликом для Угорщини, Словаччини та Болгарії, які купують цей ресурс переважно у Росії. Загалом російська нафта складає 25% серед нафтового імпорту Євросоюзу, тоді як газ – 40%³⁶. Унаслідок війни в Україні в Польщі очікується погіршення економічних перспектив³⁷, зростання інфляції та можлива стагфляція, а з іншого боку, ринок праці отримає великий приплив робочої сили³⁸. Наслідком змін у господарюванні стане скорочення штату працівників на підприємствах, пов'язаних з РФ, а це близько 50 осіб та компаній – у першу чергу українських чоловіків, які займають лівову частку робочої сили на заводах металургійної та важкої промисловості. Проте, за інформацією експертів, українці швидко знайдуть роботу на інших підприємствах Польщі. Після початку війни в Україні кількість «чоловічих» вакансій в Польщі зросла на 15-20%. Дефіцит робочої сили збільшився, оскільки українські чоловіки стали

³⁵ Шостий пакет санкцій проти РФ: що він включає і означає? *Українформ*. 05.05.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3475901-sostij-paket-sankcij-proti-rf-so-vin-vklucaie-i-oznacae.html>

³⁶ Мельник С. Угорщина продовжує блокувати шостий пакет санкцій Росії. *Українформ*. 08.05.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/05/8/686793/>

³⁷ Харпер Дж. Як війна в Україні впливає на економіку Польщі. *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/uk/yak-viina-v-ukraini-vplyvaie-na-ekonomiku-polshchi/a-61447821>.

³⁸ Бойко І. У Польщі частина Українців втратили роботу: названо причину. *УНІАН*. 17.05.2022. URL: https://www.unian.ua/economics/finance/u-polshchi-chastina-ukrajinciv-vtratila-robotu-nazvano-prichinu-novini-ukrajina11829969.html?_gl=1*1t9ah2x*_ga*MjAyMjcwNDgzMy4xNjQ4NDU2OTc0*_ga_JLSK4Y8K67*MTY1MjgwNzgzNC4xNDIuMS4xNjUyODA4MTM5LjYw*_ga_DENC12J6P3*MTY1MjgwNzgzNC4xNDIuMS4xNjUyODA4MTM5LjYw

повертатися боронити Україну, в той час як 70% пропозицій від польських роботодавців передбачають фізичну працю.

7. Крім іншого, означено, що цей пакет санкцій – не останній.

Будучи членом ЄС, Польща зобов'язана визнавати пріоритет норм права ЄС, зокрема обмежувального/заборонного характеру, даної регіональної економічної інтеграції з її злагоджено функціонуючим організаційно-правовим механізмом. Але в деяких сферах будь-яка держава-член ЄС, зокрема і Польща, здійснює свою компетенцію тією мірою, якою ЄС нею не скористався або прийняв рішення припинити здійснення своєї компетенції³⁹. Відповідно, Польща з початку війни РФ проти України підтримує Україну і в складі ЄС, і вводить власні санкції проти Росії та Білорусі, головна мета яких – позбавити коштів, якими ці країни фінансують збройну агресію проти України, і виключити можливості обходу санкцій. Одночасно уряд Польщі робить все можливе, щоб нівелювати для своїх громадян економічні наслідки війни РФ проти України.

13.04.2022 р. Сейм Польщі прийняв Закон «Про особливі заходи щодо протидії підтримці агресії на Україну, а також про заходи, що слугують захистові національної безпеки»⁴⁰ (Act on unique solutions to prevent support for aggression against Ukraine and protect national security (далі – «Закон про санкції»). Даний Закон є доповненням до пакету обмежувальних заходів (санкцій), прийнятих на рівні ЄС.

Розглянемо детальніше означені положення «Закону про санкції»⁴¹:

1. Національний список санкцій, який веде міністр внутрішніх справ і адміністрації, доповнює списки санкцій ЄС, тому до польського списку можуть бути включені тільки особи, які не потрапили під санкції ЄС. У список можуть бути включені такі фізичні і юридичні особи:

³⁹ Енциклопедія міжнародного права : У 3 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко, В.Н. Денисов (співголови) та ін.; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Т. 2 Е-Л. Київ: Академперіодика, 2017. С. 265.

⁴⁰ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. O szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego. Dz. U. 2022 poz. 835. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000835>

⁴¹ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Lista osób i podmiotów objętych sankcjami / Бюлетень Міністерства внутрішніх справ і адміністрації. URL: <https://www.gov.pl/web/mswia/lista-osob-i-podmiotow-objetych-sankcjami>

1) ті, хто прямо або опосередковано підтримує російську агресію проти України або будь-які серйозні порушення прав людини, антидемократичні репресії або інші дії, що представляють серйозну загрозу демократії або верховенству закону в Росії або Білорусі;

2) також до списку потрапляють особи, що безпосередньо пов'язані з такими особами або організаціями, у тому числі, зокрема, на підставі особистих, організаційних, економічних або фінансових зв'язків, якщо встановлено, що вони можуть використати засоби або ресурси, що перебувають у їх розпорядженні, для підтримки будь-якої цілеспрямованої діяльності.

Рішення міністра про включення особи або організації в список не підлягає оскарженню у рамках звичайної адміністративної процедури і набуває чинності наступного дня після його публікації у «Бюлетені міністерства внутрішніх справ і адміністрації» MSWiA⁴². Відповідно до «Закону про санкції» обмежувальні заходи до фізичних і юридичних осіб, включених в національний санаційний список санкцій, можуть бути такими:

1) заморожування усіх засобів і економічних ресурсів, що знаходяться у власності, володінні або під контролем цільових організацій;

2) заборона на надання засобів або економічних ресурсів цільовим організаціям, прямо або опосередковано;

3) заборона на участь, свідомо і навмисно, в діяльності, спрямованій на обхід вищезазначених обмежень.

На даний час Польща запровадила санкційний список з 15 фізичних (олігархів) та 35 юридичних осіб (російських компаній), деякі з них мають бізнес-інтереси в Польщі, які, як було встановлено, або пов'язані з президентом РФ, або застосування санкцій до яких буде знижувати можливість фінансування агресії Росії проти України^{43, 44}.

⁴² Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Lista osób i podmiotów objętych sankcjami / Бюлетень Міністерства внутрішніх справ і адміністрації. URL: <https://www.gov.pl/web/mswia/lista-osob-i-podmiotow-objetych-sankcjami>

⁴³ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Lista osób i podmiotów objętych sankcjami / Бюлетень Міністерства внутрішніх справ і адміністрації. URL: <https://www.gov.pl/web/mswia/lista-osob-i-podmiotow-objetych-sankcjami>

⁴⁴ Національне агентство з питань запобігання корупції України. *Дайджест «Новини санкційного фронту»*. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/dajdzhest-novyny-sanktsijnogo-frontu/>

Під санкції підпали, зокрема⁴⁵:

1) група «Газпром», на яку накладуть санкції у сфері діяльності польської компанії «Europol Gaz», 48% акцій якої належить «Газпрому», передбачено заморожування здійснення прав на акції, інші цінні папери та дивіденди;

2) ще одна впливова енергетична компанія «Новатек» (разом із польською дочірньою компанією «Novatek Green Energy»), передбачено заморожування активів, а щодо її краківської дочірньої компанії – ще й виключення із процедур держзакупівель;

3) Є. Касперський і Група Касперського («Kaspersky Lab»);

4) Група Go Sport Poland;

5) Т. Бакальчук і група Wildberries;

6) О. Мордашов і група «Северсталь»;

7) В. Кантор і Група «Акрон», яка володіє 20% акцій польського хімічного підприємства «Azoty»;

8) Група «СУЕК» з дочірніми підприємствами «Suek Polska», «КТК Polska»;

9) «ФосАгро», «КамАЗ», «Северсталь», «Єврохім», «Wildberries», «Sulzer», «Фаберлік» та ін.

Не менш важливим є прийняття Польщею санкції проти російських та білоруських олігархів. До переліку осіб, які підпали під санкції Польщі, увійшли О. Дерипаска, М. Фрідман, І. Сечин, М. та С.-С. Гуцерієви, А. та О. Мельниченки, О. Мордашов, В. Кантор, В. Вексельберг, Т. Бакальчук, Є. Касперський, Б. Нуралієв, О. Нечаєв. У рамках цих санкцій Польща може застосувати такі види заходів на своїй території, як: заморожування коштів; заборона в'їзду; заборона ведення бізнесу; заборона участі у державних тендерах.

«Закон про санкції» додатково передбачає новий обмежувальний захід – усунення від участі в процедурах державних закупівель або конкурсах, що проводяться відповідно до національного законодавства Польщі. Така дискваліфікація застосовуватиметься, якщо:

1) підрядники або учасники конкурсу включені в списки санкцій ЄС відносно Росії або Білорусі;

⁴⁵ Польща запровадила санкції проти Газпрому та російських олігархів.
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3467786-polsa-zaprovadila-sankcii-proti-gazpromu-ta-rosijskih-oligarhiv.html>

2) підрядники або учасники конкурсу включені в національні списки санкцій;

3) підрядники або учасники конкурсу, чиї бенефіціарні власники включені у будь-який з вищезгаданих списків санкцій;

4) підрядники або учасники конкурсу, чиї материнські компанії включені у будь-яку з вищезгаданих санкцій.

Підрядник залишатиметься дискваліфікованим до тих пір, поки причини дискваліфікації будуть дійсні. Хоча нова вимога застосовуватиметься і до поточних процедур, ще не завершених на дату вступу в силу «Закону про санкції» (16.04.2022 р.), для підрядників і підрядних організацій буде встановлений 14-денний перехідний період, впродовж якого вони, зокрема, зможуть адаптувати свою контрактну документацію.

«Законом про санкції» передбачено введення внутрішнього ембарго на вугілля та зріджений вуглеводневий газ. Хоч цей захід співпадає за часом з аналогічними обмеженнями, прийнятими ЄС 08.04.2022 р.⁴⁶, але є більш жорстким. А саме «Закон про санкції» забороняє як імпорт, так і транзит вугілля, що походить не лише з Росії, а й Білорусі. Окрім того, ембарго в Польщі вступає в силу з 16.04.2022 р., а в ЄС з 10.08.2022 р.

Ембарго вводить нові вимоги до документації для організацій, що торгують вугіллям на території Польщі, а саме:

1. Імпортери вугілля повинні мати документи, що підтверджують: країну походження, дату, коли вугілля було ввезене або переміщене через польську територію; а для вугілля, що походить з України, регіон, в якому воно було видобуте. Ці документи повинні зберігатися впродовж 5 років з дати ввезення вугілля на територію Польщі і мають бути пред'явлені відповідним перевіряючим органам на їх вимогу.

2. Підприємства, що торгують вугіллям на території Польщі, повинні кожного разу надавати покупцям декларацію з вказівкою країни походження (включаючи регіони України, у випадку застосування) і дати, коли вугілля було ввезене в Польщу або придбане на польській шахті. Декларація має

⁴⁶ Council Regulation (EU) 2022/576 of 8 April 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine.

бути заповнена з урахуванням можливості покарання за лжесвідчення, а підприємства повинні зберігати копії усіх виданих або отриманих декларацій впродовж 5 років з моменту їх видачі або отримання.

Відповідальність за недотримання «Закону про санкції» і санкцій ЄС передбачає паралельно адміністративний і кримінальний режими, зокрема:

1) особи, відповідальні за заморожування російських активів та інші питання, пов'язані з санкційним списком, у разі невиконання зобов'язань або намагання оминати санкції можуть бути оштрафовані на суму до 20 млн. злотих (це близько 4,65 млн. доларів чи 140 млн. грн.) і позбавлені волі до 3 років;

2) крім того, при порушенні ембарго на імпорт вугілля або зрідженого вуглеводневого газу керівник Митно-податкової служби (Służba Celno-Skarbowa) має товар арештувати та подати заяву про його конфіскацію до Державного казначейства (Skarb Państwa), внаслідок рішення якого об'єкт порушення перейде до Державного агентства стратегічних резервів (Państwowa Agencja Rezerw Strategicznych);

3) забороняється використовувати символи російської агресії проти України, порушення ж карається штрафом або позбавленням волі на строк до 2 років.

Як зазначалося, загалом країни ЄС запровадили «п'ять пакетів» економічних та індивідуальних санкцій проти РФ, невід'ємним ініціативним учасником яких стала Польща. Готується «шостий пакет» обмежувальних заходів, який може містити заборону на імпорт російських енергоносіїв, щодо якої Польща виступає найбільш ініціативно. Польська сторона закликала до більш далекосяжних санкцій, у першу чергу – до заборони імпорту нафти та газу з РФ⁴⁷. Таким чином, нафта і газ – основні джерела надходжень від імпорту, які приносять великий прибуток РФ, наприклад, на нафту припадає понад 75% доходів РФ від продажу вуглеводнів. Тому накладення ембарго на імпорт нафти і газу стало б сильним ударом по економіці Росії. Польща веде переговори з партнерами, щоб знайти оптимальний

⁴⁷ Польща каже, що обійдеться без російського газу. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61241770>.

та найбільш ефективний спосіб щодо проведення конфіскації. За даними Bloomberg, ЄС пропонує поетапний план введення ембарго на російську нафту, а повна відмова планується на кінець 2022 року.

Варто зазначити, що Польща⁴⁸:

1) неодноразово висловлювала свою підтримку Україні щодо вторгнення РФ на територію нашої держави;

2) запровадила застосування економічних санкцій проти РФ;

3) неодноразово вимагала посилити енергетичні санкції Євросоюзу проти Росії;

4) закликала до нових санкцій та розкритикувала Угорщину;

5) 18.03.2022 р. проанонсувала так званий «Антипутінський щит»⁴⁹ в економіці, знижуючи митний збір на базові товари, зокрема на енергію та паливо;

6) з перших днів війни постачає озброєння Україні для боротьби з російською агресією;

7) приймає біженців з України та організовує гуманітарну допомогу;

8) Президент Польщі був 13.04.2022 р. з візитом у м. Києві для того, щоб висловити свою підтримку українцям та обговорити допомогу для ЗСУ⁵⁰.

Польща докладає максимальних зусиль, щоб якнайшвидше припинити агресію РФ проти України шляхом запровадження міжнародного публічного та приватного організаційно-правового застосування економічних санкцій проти Росії. І для цього вона використовує всі доступні на даний час важелі, а саме економічний, оборонний, безпековий, гуманітарний, політичний, дипломатичний, правовий, процесуальний та ін.

⁴⁸ Президент України. Україна вдячна Польщі та її народу за потужну підтримку у складний час війни. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-vdyachna-polshi-ta-yiyi-narodu-za-potuzhnu-pidtrimk-74673>

⁴⁹ «Антипутінський щит». Уряд Польщі презентував програму «дерусифікації економіки». URL: <https://suspilne.media/218973-antiputinskij-sit-urad-polsi-anonsuvav-programu-derusifikacii-ekonomiki/>

⁵⁰ Київ відвідують президенти Польщі, Литви, Латвії та Естонії. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=I8YOwKfCG1c>

Список літератури

- Council Decision (CFSP) 2022/264 of 23 February 2022 amending Decision 2014/512/CFSP concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Decision (CFSP) 2022/265 of 23 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23. February 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL &from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN) (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Decision (CFSP) 2022/266 of 23 February 2022 concerning restrictive measures in response to the recognition of the non-government controlled areas of the Donetsk and Luhansk oblasts of Ukraine and the ordering of Russian armed forces into those areas. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Decision (CFSP) 2022/267 of 23 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23. February 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL & from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN) (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Decision (CFSP) 2022/329 of 25 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 25. February 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:050: FULL&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:050:FULL&from=EN) (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Decision (CFSP) 2022/331 of 25 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 25 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:052:FULL &from=EN (дата звернення: 11.05.2022).

Council Decision (CFSP) 2022/337 of 28 February 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 28 February 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:059:FULL &from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:059:FULL&from=EN) (дата звернення: 11.05.2022).

Council Decision (CFSP) 2022/660 of 21 April 2022 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 21 April 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:120:FULL &from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:120:FULL&from=EN) (дата звернення: 11.05.2022).

Council Decision (EU) 2022/333 of 25 February 2022 on the partial suspension of the application of the Agreement between the European Community and the Russian Federation on the facilitation of the issuance of visas to the citizens of the European Union and the Russian Federation. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 25 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:054:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).

Council Implementing Regulation (EU) 2022/260 of 23 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).

Council Implementing Regulation (EU) 2022/261 of 23 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).

Council Implementing Regulation (EU) 2022/332 of 25 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial

- integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 25 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:053:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Implementing Regulation (EU) 2022/336 of 28 February 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 28 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:058:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Implementing Regulation (EU) 2022/353 of 2 March 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 2 March 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:066:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Implementing Regulation (EU) 2022/375 of 3 March 2022 implementing Regulation (EU) No 208/2014 concerning restrictive measures directed against certain persons, entities and bodies in view of the situation in Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 4 March 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:070:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Implementing Regulation (EU) 2022/427 of 15 March 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 15 March 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:087I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Implementing Regulation (EU) 2022/658 of 21 April 2022 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 21 April 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:120:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Regulation (EU) 2022/259 of 23 February 2022 amending Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions

undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL &from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN) (дата звернення: 11.05.2022).

Council Regulation (EU) 2022/262 of 23 February 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).

Council Regulation (EU) 2022/263 of 23 February 2022 concerning restrictive measures in response to the recognition of the non-government controlled areas of the Donetsk and Luhansk oblasts of Ukraine and the ordering of Russian armed forces into those areas. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).

Council Regulation (EU) 2022/330 of 25 February 2022 amending Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 25 February 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:051:FULL &from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:051:FULL&from=EN) (дата звернення: 11.05.2022).

Council Regulation (EU) 2022/334 of 28 February 2022 amending Council Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 28 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:057:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).

Council Regulation (EU) 2022/350 of 1 March 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 2 March 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:065:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).

Council Regulation (EU) 2022/428 of 15 March 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. *Official Journal of the European*

- Union*. Volume 65. 23 February 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:042I:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Regulation (EU) 2022/576 of 8 April 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 8 April 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:111:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- Council Regulation (EU) 2022/577 of 8 April 2022 amending Regulation (EC) No 765/2006 concerning restrictive measures in view of the situation in Belarus and the involvement of Belarus in the Russian aggression against Ukraine. *Official Journal of the European Union*. Volume 65. 8 April 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:111:FULL&from=EN> (11.05.2022).
- Council Regulation (EU) concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine No 833/2014 of 31 July 2014. *Official Journal of the European Union*. Volume 57. 31 July 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:229:FULL&from=EN> (дата звернення: 11.05.2022).
- EU adopts fifth round of sanctions against Russia over its military aggression against Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/04/08/eu-adopts-fifth-round-of-sanctions-against-russia-over-its-military-aggression-against-ukraine/> (дата звернення: 11.05.2022).
- EU restrictive measures against Russia over Ukraine (since 2014). URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/> (дата звернення: 11.05.2022).
- European Commission. Commission Notice of 25.09.2015 Commission Guidance note on the implementation of certain provisions of Regulation (EU) No 833/2014. Brussels, 25.09.2015 C(2015) 6477 final. URL: https://europa.eu/newsroom/sites/default/files/docs/body/1_act_part1_v2_en.pdf (дата звернення: 11.05.2022).
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Lista osób i podmiotów objętych sankcjami / Бюлетень Міністерства внутрішніх справ і адміністрації. / Бюлетень загальнодоступної інформації. URL: <https://www.gov.pl/web/mswia/lista-osob-i-podmiotow-objetych-sankcjami> (дата звернення: 11.05.2022).
- Press statement by President von der Leyen on the fifth round of sanctions against Russia. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_2281 (дата звернення: 11.05.2022).

The security architecture of European and Euro-Atlantic spaces

- Мельник С. Угорщина продовжує блокувати шостий пакет санкцій Росії. *Укрінформ*. 08.05.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/05/8/686793/> (дата звернення: 16.05.2022).
- На кордоні Білорусі та Польщі застрягли сотні вантажівок. *Інформаційне агентство Волинські новини*. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/na-kordoni-bilorusi-ta-polshchi-zastriahly-sotni-vantazhivok/> (дата звернення: 11.05.2022).
- Національне агентство з питань запобігання корупції України. *Дайджест «Новини санкційного фронту»*. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novynu/dajdzhest-novynu-sanktsijnogo-frontu/> (дата звернення: 11.05.2022).
- ООН ГА. Агресія проти України: резолюція № ES-11/1 от 01.03.2022. URL: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/RU_105.pdf (дата звернення: 11.05.2022).
- ООН ГА. Гуманитарные последствия агрессии против Украины: резолюция № ES-11/2 от 21.03.2022. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N22/294/09/PDF/N2229409.pdf?OpenElement> (дата звернення: 11.05.2022).
- ООН ГА. Территориальная целостность Украины: резолюция № 68/262 от 27.03.2014. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/455/19/PDF/N1345519.pdf?OpenElement> (дата звернення: 11.05.2022).
- Польща запровадила санкції проти Газпрому та російських олігархів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3467786-polsa-zaprovadila-sankcii-proti-gazpromu-ta-rosijskih-oligarhiv.html> (дата звернення: 11.05.2022).
- Польща каже, що обійдеться без російського газу. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61241770> (дата звернення: 11.05.2022).
- Президент України. Україна вдячна Польщі та її народу за потужну підтримку у складний час війни. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-vdyachna-polshi-ta-yiyi-narodu-za-potuzhnu-pidtrimk-74673> (дата звернення: 11.05.2022).
- Фесенко В. Щоб зупинити Путіна, недостатньо навіть масштабних санкцій, потрібна також потужна і сучасна зброя для України. *Укрінформ*. 01.03.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3475901-sostij-paket-sankcij-proti-rt-so-vin-vklucaie-i-oznacaie.html> (дата звернення: 16.05.2022).
- Харпер Дж. Як війна в Україні впливає на економіку Польщі. *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/uk/yak-viina-v-ukraini-vplyvaie-na-ekonomiku-polshchi/a-61447821> (дата звернення: 11.05.2022).
- Шостий пакет санкцій проти РФ: що він включає і означає? *Укрінформ*. 05.05.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3475901-sostij-paket-sankcij-proti-rt-so-vin-vklucaie-i-oznacaie.html> (дата звернення: 16.05.2022).